

ДО
АКРЕДИТАЦИОННИЯ
СЪВЕТ НА НАОА

ДОКЛАД

НА ПОСТОЯННАТА КОМИСИЯ ПО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ
ЗА ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА ПО ПРОЦЕДУРА ЗА ПРОГРАМНА
АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМА ПО

«НЕВРОЛОГИЯ»

**В ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.1. МЕДИЦИНА
ВЪВ ВОЕННОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЯ – СОФИЯ
БАЗА ЗА ОБУЧЕНИЕ**

**КАТЕДРА „НЕРВНИ БОЛЕСТИ, НЕВРОХИРУРГИЯ, ПСИХИАТРИЯ И
ПСИХОЛОГИЯ“**

**КЛИНИКИ „ФУНКЦИОНАЛНА ДИАГНОСТИКА НА НЕРВНАТА СИСТЕМА“ И
„НЕРВНИ БОЛЕСТИ“**

Уважаема г-жо Председател на АС на НАОА,

Постоянната комисия по здравеопазване и спорт предоставя на Вашето внимание настоящия доклад за резултатите от извършеното оценяване по процедура за Програмна акредитация на специалност от регулираните професии **„НЕВРОЛОГИЯ“** от **професионално направление 7.1 Медицина във Военномедицинска академия – София.**

Докладът е разработен в съответствие с чл. 78 от ЗВО и съгласно критериалната система за програмна акредитация на ОНС „доктор“ в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование /ESG/ - част 1 /1-10.

СЪДЪРЖАНИЕ:

- I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА**
- II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ**
- III. ПРОВЕРКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ (ESG) - ЧАСТ 1 (1-10) И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО (ТАБЛИЦА 5), ПРИЕТИ ОТ АС НА НАОА НА 20.10.2016 Г.**
- IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ**
- V. ПРОЕКТ НА ПРЕПОРЪКИ ОТ ПОСТОЯННАТА КОМИСИЯ**

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

№ по ред	Решения	Номер и дата на протокол / дата на извършено действие
1.	Откриване на процедурата от АС	Протокол №10/08.04.2021 г
2.	Утвърждаване на състав на ЕГ от АС Ръководител: Доц. д-р Андрей Андреев, дм – офталмолог Членове: 1.Проф. д-р Валентин Стоянов, дм – УНГ 2.Доц. д-р Мая Дановска, дм – невролог Наблюдаващ процедурата член от ПКЗС: проф. д-р Снежанка Тишева, дмн	Протокол №7/30.03.2023 г.
3.	Извършено посещение на ЕГ във ВУ	20.04.2023 г.,
4.	Обсъждане и приемане на доклада на ЕГ от ПК	Протокол №24/27.06.2023 г.
5.	Обсъждане и приемане на доклада на ПК и изпращането му до ВУ за становище	Протокол №25/03.07.2023 г.
6.	След изтичане на срока по чл. 35, ал.2 от ПДНАОА /относно становището на оценяваната институция /ПК предоставя доклада на АС	

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

При предходната акредитация на докторската програма по „Неврология“ (Протокол №8/23.02.2016 г.) е получила оценка **8.21 (осем цяло и двадесет и една стотни)**.

От ЕГ са формулирани следните препоръки:

1. Да се осигурят конкретни работни места за докторантите.
2. Да се осигури по-добър достъп до уникалната апаратура в обучаващото звено.
3. Да се предостави възможност за участие на докторантите в научни проекти.

В изпълнение на препоръката по т. 1, в клиничните бази са обособени кабинети със самостоятелни работни места, подсигурени с компютърни конфигурации и достъп до интернет. Работните места бяха представени при посещението в клиничните звена. Същите са обозначени с табели и възможностите за тяхното ползване са конкретизирани при срещата с докторантите.

В изпълнение на препоръката по т. 2 Клиниката „Функционална диагностика на нервната система“ е оборудвана с високотехнологична апаратура, която е достъпна за всички обучаващи се в докторска програма „Неврология“ и се използва в пълен обем в зависимост от спецификата на научната разработка. Доказателство за последното са научни разработки на докторантите (отчислени и настоящи), с използване на различни електрофизиологични и ехографски методики и реализираните публикации. Също така възможностите за ползване на апаратурата бяха коментирани на срещата с докторантите по време на посещение на ЕГ във ВМА.

В изпълнение на препоръката по т. 3 д-р Марина Димчева, докторант отчислен с право на защита, е реализирала научноизследователски проект за млади лекари на Български лекарски съюз на тема «Мониторирание на ефекта на периферната мускулна помпа върху системната хемодинамика при ортостатичен интолеранс». Във връзка с проекта е закупена и апаратура, която и в момента се използва в клиничните неврологични звена.

В катедра „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“ по научната специалност „Неврология“ за периода 2016 – 2022 г. са защитени 3 броя дисертации, 2-ма докторанти са отчислени с право на защита и 1-н докторант е зачислен в задочна форма на докторантура. Един от защитилите докторанти е хабилитиран преподавател (доцент) и Началник отделение по нервни болести на УМБАЛСМ „Н.И.Пирогов“.

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМА В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ/ ESG/- ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО (ТАБЛИЦА 5)¹

Въз основа на изводите на Експертната група в доклада се оценява изпълнението/ неизпълнението на всички критерии за програмна акредитация на докторски програми в съответствие на стандартите и насоките за осигуряване качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG) – част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО, както следва:

Стандарт 1. Политика за осигуряване на качеството.

Критерий 1.1. Висшето училище или научната организация имат публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване качеството на обучението по докторската програма.

По 1.1.1. Катедра „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“ подготвя докторанти по научната специалност „Неврология“ от времето на своето създаване. Приемът, обучението и защитата на докторатите по научната специалност „Неврология“ във ВМА отговарят на законовите разпоредби за докторантура. Защитилите досега докторантури по неврология са се реализирали във ВМА и в здравната мрежа на

---

¹ Оценяването се извършва съгласно приетите от Акредитационния съвет Методика за оценяване по критериалната система на НАОА и Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти.

Република България. В състава на Катедрата влизат клинични звена със свързана и взаимно допълваща се дейност в диагностиката и лечението на заболявания на нервната система: Клиника „Нервни болести“; Клиника „Функционална диагностика на нервната система“; Клиника „Неврохирургия“; Клиника „Психиатрия“; Лаборатория за психично здраве и превенция

Тяхна мисия и цели са по-нататъшно развитие и внедряване на съвременните достижения на медицинската наука и технологии, създаване и поддържане на условия за обучение, квалификация и изграждане на специализирани екипи за работа в различните направления на неврологията. ВМА клиниките „Функционална диагностика на нервната система“ и „Нервни болести“ организират обучение по докторската програма в съответствие със своята мисия, цели, задачи и действащото законодателство. Мотивите за разработване на докторска програма по „Неврология“ са свързани с бързото развитие през последното десетилетие на това медицинско направление.

Докторската програма по научна специалност „Неврология“ е необходима форма на обучение и отговор на съвременните изисквания, свързани с нарастващата честота на неврологичните заболявания у нас и развитието на граничните области в медицината - неврогенетика, неврорехабилитация, невроофтальмология, неврокардиология, невроотология, невровегетология и др. Тя е пряко свързана с високоспециализираните методи в неврологията – клинична невросонология, клинична електромиография, клинична електроенцефалография, изследване на автономната нервна система, магнитна стимулация, евокирани потенциали, невропсихология и др., които се използват в научните разработки. Приемът на докторанти, обучението и защитата на докторантура по Неврология се реализира според действащите в момента законови разпоредби в катедра „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“, в частност в клиниките „Нервни болести“ и „Функционална диагностика на нервната система“.

Задачите, които се поставят пред обучаваните докторанти по специалността, са свързани с усвояването на базисните теоретични постановки и приложни аспекти, възможности за реализиране на конкретни научноизследователски задачи, иновационни дейности, както и коопериране и интегриране със сходни на специалността науки и дисциплини.

По 1.1.2. Във Военномедицинска академия съществува цялостна стратегия за качеството на обучение и процеса на неговата реализация. Създадена е и функционира система за оценяване и поддържане на качеството на обучението и на академичния състав в съответствие с действащото законодателство. Системата от правила е приета на АС във ВМА на 10.10.2018 г. и включва сбор от правилници за осигуряване, поддържане, развитие и непрекъснато усъвършенстване на академичния състав. Реализацията се осъществява от комисия за управление и оценка на качеството на учебния процес, подкомисия за качествено обучение на докторанти, отговорник по качеството на Катедрата. Академичният съвет периодично разглежда и анализира данните за академичното развитие, които се огласяват чрез публикуване в сп. „Военна медицина“ – последен брой 3 на сп. „Военна медицина“, 26.11.2019 г.

Комисията по качеството в професионалното направление и специалността планира и осъществява два пъти годишно вътрешни одити за оценка на качеството и функциониране на съответните програми за обучение. Инициаторите при разработването и редактирането на учебната документация по докторските програми са обучаващите, в лицето на хабилитираните специалисти от клиниките и особено научните ръководители, както и членовете на научно-преподавателския състав, придобили ОНС „доктор“.

По 1.1.3. Висшето училище или научната организация изгражда и прилага политика за осъществяване на взаимовръзката между научните изследвания и обучението по докторската програма в рамките на националния и институционалния контекст. Учебните програми се актуализират ежегодно и изцяло покриват изискванията за съответната специалност.

Резултатите от научноизследователската дейност се представят на лекции и други научни форуми, в които участват докторантите и студентите, публикуват се в списание „Военна медицина“, други български и чужди издания, и така да се създават взаимовръзки между научните изследвания и обучението по докторската програма.

По 1.1.4. Прилагат се правилата на етичен кодекс за осигуряване на академично единство, чрез който се гарантират залегналите в ЗВО академични свободи и нетърпимост към всякакви форми на дискриминация. Приети са и са оповестени правила и процедури за предотвратяване и санкциониране на изпитни измами и плагиатство, приети на АС към ВМА на 10.10.2018 г., Протокол 10. Във ВМА съществува автоматизирана система за плагиатство. Публикациите в списание „Военна медицина“ и „Невросонология и мозъчна хемодинамика“ се рецензират на 100%. Във ВМА е създадена система, гарантираща качеството на научноизследователската дейност и стриктно спазване на етичния кодекс. Научните изследвания върху хора и животни, провеждани във ВМА, подлежат на начална експертна оценка, периодичен контрол от Етичната комисия, която е експертен и консултативен орган, учреден към ВМА със Заповед на Началника на ВМА. Тя работи в съответствие с действащата в момента законодателна рамка, третираща етичните аспекти на научните изследвания върху хора и животни. Обучаващите се докторанти са с различен етнос, религия, социален произход, националност, раса, пол и възгледи. Всички са равнопоставени и се ползват с едни и същи права и задължения, съгласно чл. 4. на ЗВО.

Във ВМА съществува автоматизирана система за плагиатство. През последните 5 години по докторска програма „Неврология“ не са регистрирани случаи на изпитна измама и плагиатство.

ВМА осъществява обучение по докторската програма „Неврология“ в съответствие със своята мисия, цели и задачи.

Цялостната дейност за обучение по докторската програма е подчинена на институционалната система за качество, без да се пренебрегва нейната специфика и отговаря на законовите наредби.

ВМА изгражда и прилага политика за осъществяване взаимовръзка между научните изследвания и обучението по докторската програма. Изработени са и се прилагат правила за осигуряване на академично единство, академични свободи и нетърпимост към дискриминация, гарантирани от вътрешни нормативни документи и действащи контролни структури.

Стандарт 2. Разработване и одобряване на програмите

2.1. Висшето училище или научната организация изгражда и прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми при съдействието на високо квалифицирани учени, представители на промишлеността и други заинтересовани страни.

По 2.1.1. При разработване и обновяване на докторските програми се спазват всички изисквания, заложи в Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА. В тези документи се уреждат конкретните условия и ред за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА. Образователната и научната степен „Доктор“ и научната степен „Доктор на науките“, придобити във ВМА по реда на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), са безсрочни и важат на територията на цялата страна.

В катедра „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“ по научната специалност „Неврология“ за периода 2016 – 2022 г. са защитени 3 броя дисертации, 2-ма докторанти са отчислени с право на защита и 1-н докторант е зачислен в задочна форма на докторантура. Един от защитилите докторанти е хабилитиран преподавател (доцент) и Началник отделение по нервни болести на УМБАЛСМ „Н.И.Пирогов“.

По 2.1.2. Във ВМА има организация и стандарти за разработването, одобрението и прилагането на учебната документация, която периодично се анализира и обновява със задължителното съдействие на докторантите, потребители на кадри и други заинтересовани страни. Разработени са детайлни процедури, уреждащи приема, подготовката и поддържането на необходимата документация при редовна, задочна и самостоятелна форма на докторантура, публикувани на интернет-страницата на ВМА – Законът за развитие на академичния състав в Р. България, Правилникът за неговото прилагане, Законът за отбраната и въоръжените сили на Р. България, Заповед на министъра на отбраната №ОХ-626/27.07.2011 г., Правилникът за устройството и дейността на Военномедицинската академия и Правилникът за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА.

В Клиниките „Неврология“ и „Функционална диагностика на нервната система“ ще се прилагат като форма за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ и трите форми на подготовка. В Отдел „Учебна и научноизследователска дейност“ на ВМА се изготвя „Досие на докторанта“, в което се съдържат всички материали и документи, свързани с неговото зачисляване, подготовка, атестиране и разработване на дисертационния труд. Контролът по изпълнението на учебните планове на докторантите от ВМА се осъществява от научния ръководител, от основното звено, в което е зачислен докторанта и от отдел „УНИД“ на ВМА. Цялата документация на ВМА, респективно в катедрата, свързана с докторските програми периодично се обновява в съответствие с актуалната правна рамка.

По 2.1.3. Има готовност обучението на докторантите да се провежда в съответствие със съвременните постижения на науката в областта на докторската програма, чрез подходящи форми – курсове, семинари, конференции, конгреси и др.

Изготвената учебна документация се намира на разположение и всеки момент се прилага в личните досиета на докторантите. Тя ежегодно се анализира и обновява със съдействието на научните ръководители и докторантите. Документацията включва: конспект за конкурсния изпит по докторската програма; конспект за докторантския изпит по докторската програма; индивидуален учебен план за подготовка на докторант, атестационна карта (за тримесечен период за редовните докторанти и за едногодишен период за всички останали форми на провеждане на докторантурата).

По 2.1.4. Анализът при планиране и разработване на докторската програма включва възможността за осигуряване на работно място след приключване на обучението. Анализът на актуалността се прави на базата на сравнителни проучвания по дадената проблематика в национален и световен аспект. Международните контакти, съвместните научни разработки с научни колективи извън страната, участието в международни научни форуми в чужбина, са предпоставка за подготовка на докторантите съобразно Европейските изисквания и тяхната конкурентоспособност на пазара на труда у нас и в чужбина.

По 2.1.5. Академичният състав, провеждащ обучението по „Неврология“, е добре осведомен за научните достижения по настоящата специалност в Медицинските университети в България, в ЕС и извън него. Участието на академичния състав в национални и международни научни форуми ги прави информирани относно съвременните тенденции за развитие на тази научна специалност, методите за обучение и конкурентната среда, в която се намира докторската програма. Всички докторанти имат възможност да

участват активно и в конгреси, научни конференции и форуми по неврология в България и чужбина.

По 2.1.6. Съгласно Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА, в отдел „Учебна и научноизследователска дейност“ и в катедрата се съхранява документацията за прием и обучение на докторантите, като периодично се анализира и обновява. Упражнява се контрол върху спазването на изискванията на нормативните документи. В Катедрата се спазват процедурите за наблюдение, контрол и оценка на състоянието на документацията, свързана с работата на докторантите (контрол от научния ръководител, Катедрен съвет, Ръководителя на Катедрата).

Констатации за изпълнение на критерий 2.1.:

ВМА има утвърдени процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми. Учебната документация по докторската програма е съобразена със задължителните академични стандарти и вътрешните регламенти на ВМА. Регламентите за процедурите по прием и обучение и условията и реда за придобиване на ОНС „доктор“ са оповестени на сайта на институцията. Създадена е организация за мониторинг на учебната документация и всички етапи на образователния процес.

Стандарт 3. Обучение, преподаване и оценяване, ориентирани към студентите.

Критерий 3.1. Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на докторантите в процеса на обучението и провеждането на научни изследвания, както и подготовката на дисертационния труд.

В Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА са приети количествени критерии, които следва да се изпълнят от докторантите, за да придобият ОНС „доктор“. Изискват се минимум пет пълнотекстови публикации, от които четири по темата на дисертационния труд и четири резюмета от участия в научни форуми.

По 3.1.1. Подготовката на докторантите се реализира чрез съвременни образователни форми и методи и при използване научните постижения по докторската програма.

Във ВМА е осигурен достъп до най-големите световни и европейски научноизследователски бази данни, лицензирани от Министерството на образованието и науката: *ISI Web of Science, Scopus и EBSCO.*

По 3.1.2. Докторантите във ВМА се обучават по индивидуален учебен план, изготвен на основание на докторската програма по специалността, уточнен и подписан от научния ръководител и утвърден на заседание на Академичния съвет на ВМА. Създадено е и успешно работи **Училище за докторанти**, извършващо обучение относно теорията и практиката на научните изследвания, научните и изследователските методи, разработването на дисертационен труд, оформянето на публикации, обучение по чужди езици и компютърни умения. В сайта на ВМА има специален раздел „В помощ на докторанта“, в който са представени курсовете за обучение на докторантите в докторантското училище: „Курс за докторанти“, курс „Подготовка на научна публикация“, курс „Техническо оформление на дисертационен труд“.

Допълнителни форми на обучение на докторантите на катедрено ниво са: тематични курсове, семинари, срещи за обсъждане на актуални теми, самостоятелна подготовка за изпити, усвояване на експериментални методи и провеждане на научни разработки. Важно значение за подготовката на докторантите по научната специалност „Неврология“ има и сътрудничеството с други научни университети и институти: МУ-София, МУ-Варна, МУ-

Пловдив, МУ-Плевен, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Национален център по общественото здраве и анализи (НЦОЗА), София, Национална спортна академия „В. Левски“ – София. Тези контакти допълват и разширяват възможностите за обучение на докторанти, за съвместни научни разработки, за участие в международни научни форуми и са предпоставка за прилагане на съвременни образователни форми и методи в подготовката по докторската програма.

По 3.1.3. Индивидуалните учебни планове на докторантите конкретизират отделните етапи при подготовка на дисертационния труд. Изпълнението на индивидуалните учебни планове от докторантите се следи от Научният ръководител и Ръководителят на катедрата. В края на всяко тримесечие от периода на обучението редовните докторанти трябва да представят отчети, в които се описват преминалите етапи от обучението си, научните изследвания, постигнатите резултати през периода. Всяка завършена година от подготовката на докторанта трябва да завърши с годишен отчет за изпълнението на индивидуалния план, обсъден на КС, където се гласува атестационна оценка и приемане насоки за следващите етапи на подготовка.

По 3.1.4. Във ВМА приемът и обучението на докторанти се регламентира от следните нормативни документи: Закон за висшето образование; Закон за развитието на академичния състав в Република България; Правилник за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България; Правилник за устройството и дейността на ВМА; Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА.

По 3.1.5. Предвидена е комисия за разглеждане на жалби от докторанти. През отчетния период в Катедрения съвет към *Катедрата „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“* **НЕ са постъпвали жалби** от докторанти и преподаватели във връзка с докторската програма по *Неврология*.

Констатации за изпълнение на критерий 3.1.:

Подготовката на докторантите по „Неврология“ във ВМА се осъществява със съвременни образователни форми и научни методи по индивидуален план и чрез участие в колективно обучение. Процедурата по контрола върху обучението е регламентирана и се осъществява от научния ръководител чрез обсъждане на отчетите и резултатите от работата на докторантите в обучаващата катедра. Всички елементи от докторантските процедури са отразени в административната документация на ВМА

Стандарт 4. Прием, развитие, признаване и дипломиране на студентите.

Критерий 4.1. Изградени са структури и са разработени вътрешнонормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата – от приема на докторантите включително до и след тяхната професионална реализация.

По 4.1.1. Приемът и обучението на докторантите във ВМА са в съответствие със законовите изисквания. За докторанти се приемат лица, които притежават диплома, съответстваща на ОКС „Магистър“. Докторанти се приемат само по акредитираните докторски програми чрез конкурсен изпит (без тези в самостоятелна форма на обучение). Във ВМА функционира отдел „Учебна и научноизследователска дейност“, който контролира и проследява функционирането на системата и спазването на всички стъпки от приема на докторантите до тяхната професионална реализация. Към отдела се поддържа електронен регистър база данни за пълен контрол на състоянието на докторантите по докторски програми и други критерии. Процедурите за прием на редовни и задочни докторанти и за заемане на академичните длъжности се откриват с решение на Академичния

съвет на ВМА по предложение на катедрните съвети на приемащите структурни звена за провеждане на конкурс. Конкурсът се обявява в „Държавен вестник“ и на интернет страницата на ВМА. В приетия Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА са описани процедурите, които обхващат всички етапи от пътя на докторанта. През атестационния период основен документ за подготовката на докторанти е Правилникът за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА и приложенията към него. Всяка промяна в този Правилник по отношение на докторските програми се отчита съевременно в текущите процедури.

По 4.1.2. Във ВМА се прилагат разнообразни форми за включване на студенти и докторанти в изпълнението на научноизследователски проекти и научни прояви: участие в научни колективи на съответни звена, участие в изследователски екипи на външни организации, участие в изследователски проекти, индивидуално разработване на изследователски проект. Тези форми се популяризират чрез различни информационни средства. Осигурена е възможност за публикуване на техни статии в различни печатни научни издания (списания, сборници с научни публикации и др.). Част от западните заглавия (Military Medicine; Medecine et Armees; Revue Internationale des Services de Sante des Forces Armees; Journal of Royal Army Medical Corps, Medical Corps International Forum) се получават единствено в библиотеката на ВМА, като същевременно се ползват и от другите сродни библиотеки в страната. Докторантите, обучаващи се в Катедра „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“, могат да публикуват най-значимите си достижения в специализираните научни списания „Военна медицина“ – ISSN-1312-2746 (официално издание на Българското научно дружество по военна медицина и Военномедицинска академия), Balkan Military Medical Review – ISSN-1107-6275 (списание на Балканския военномедицински комитет) и „Neurosonology and Cerebral Hemodynamics“ ISSN-1312-6431 (издание на Българската асоциация по невросонология и мозъчна хемодинамика).

Само 1 докторант е участвал в разработването на научноизследователски проект, за млади лекари на Български лекарски съюз на тема „Мониториране на ефекта на периферната мускулна помпа върху системната хемодинамика при ортостатичен интолеранс“. Във връзка с проекта е закупена и апаратура, която и в момента се използва в клиничните неврологични звена. Поради факта, че ВМА е на подчинение на Министъра на отбраната, болницата е второстепенен разпоредител на финансови средства, в резултат на което не може да участва в национални и международни проекти.

По 4.1.3. Докторантите във ВМА имат възможност да разработват част от трудовете си в други структури в България и Европа, съгласно сключените 19 договора за сътрудничество между ВМА и други институции. В Катедрата са осигурени възможности за мобилност на докторантите, както и за участие в национални и международни научни форуми.

По 4.1.4. Във ВМА съществуват условия за реализиране на нормативно уредените процедури по приема, обучението и реализацията на докторантите.

През периода 2016 – 2022 г. трима докторанти са защитили успешно дисертационни трудове в областта на неврологията. Един доцент е повишил длъжността си в „професор“ по научната специалност „Неврология“. В Клиниката няма зачислени докторанти на редовна форма на обучение през акредитационния период.

Констатации за изпълнение на критерий 4.1.:

Изградени са структури и са разработени вътрешнонормативни документи за функционирането на системата: прием и обучение на докторантите. Създадени са условия за мобилност на докторантите. Налице е административна система за регистриране хода на докторантурата и реализацията на завършилите докторанти.

Стандарт 5. Преподавателски състав.

Критерий 5.1. Висшето училище или научната организация има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, за подготовка на докторанти, която е част от стратегията за развитие на институцията.

По 5.1.1. В направлението на докторската програма „Неврология“ във ВМА работят на основен трудов договор **един професор, един доцент и трима специалисти с образователна и научна степен „доктор“**. Двама докторанти в свободна форма на докторантура са отчислени с право на защита и един докторант е зачислен в **задочна форма на обучение**. Академичният състав на клиниките поддържа висока активност в експертната и консултантска дейност (членове на комисия за държавен изпит, национални консултанти, участие в експертни групи и научни проекти). Утвърден е официално установен ред за атестиране и самоатестиране на преподавателите, в съответствие със Закона за висшето образование, чл. 57 (1), (2) и Правилника за устройството и дейността на ВМА.

До края на 2019 г. е работил още един професор – невролог /проф. Красимир Генов, дмн/, който е сменил местоработата си през 2020 година.

До края на 2021 г. е работил още един професор – невролог /проф. Екатерина Титянова, дмн/, която е починала.

До септември 2022 г. е работил Д-р Пана Попов, дм – невролог, който се е пенсионирил.

Реално в това направление има 1 доцент - доц. д-р Стефка Мантарова, дм.

По 5.1.2. В НАЦИД са регистрирани всички хабилитирани лица в направлението неврология.

Публикационната активност на академичния състав в областта на неврологията за отчетния период включва общо **91 публикации** в национални и международни печатни издания:

Защитени **3 дисертационни труда** за придобиване на ОНС „Доктор“;

1. Публикации в чуждестранни издания с импакт фактор – **18 статии в пълен текст с общ импакт фактор над 173,58**;

2. Публикации в чуждестранни учебници и ръководства – **2 /издания на Университета Кембридж и Бразилия/**;

3. Участие в глави на монографии – **3**;

4. Участия в учебници и учебни помагала на български език – **2**;

5. Участия в учебници и учебни помагала, преведени на английски език – **1**;

6. **Цитирания – над 1300 броя, Scopus h-index = 9, Research Gate Score – 29.83**

По 5.1.3. В Катедра „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“ се поддържа висока научноизследователска активност на преподавателския състав по неврология. Периодично се анализират и оценяват резултатите, актуализират се приоритетите, съобразно световните и европейски стандарти и националните потребности. Хабилитираните преподаватели са с много добра теоретична и практическа подготовка, висок професионализъм и опит в учебната, научноизследователската и практическата работа.

Хабилитираните преподаватели са участвали в различни изпитни комисии – в държавни изпитни комисии за специалност, локални комисии за зачисляване на специализанти и докторанти, в научни журита при процедури за хабилизация. Те са консултанти и ръководители на специализанти и докторанти, рецензенти на научни статии, членове на редакционни колегии на научни списания, експерти и консултанти. Всички лекари от Клиника „Функционална диагностика на нервната система“ са и преподаватели по високоспециализирани дейности в неврологията, обучение осъществявано съвместно с Медицински факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Констатации за изпълнение на критерий 5.1.:

В Катедрата „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“ подготовката на докторантите се осъществява от хабилитиран преподавател на основен трудов договор към ВУ и със специалност по нервни болести, с богат професионален опит. Нехабилитираните преподаватели са също със специалност по нервни болести.

Стандарт 6. Учебни ресурси и подпомагане на студентите.

Критерий 6.1. Висшето училище или научната организация развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортна дейности.

Военномедицинската академия притежава отлична материално-техническа и информационна база. Особено характерно за последните години е нейното непрекъснато оптимизиране и модернизирание, което безспорно води до значително повишаване качеството на обучение на докторанти, както и това на диагностично-лечебната и учебна дейности.

По 6.1.1. Обучението на докторантите по „Неврология“ се извършва с добра компютърна и информационна обезпеченост. В Катедра „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“ и съответните клиници за докторантите са осигурени самостоятелни работни места в кабинети, оборудвани с компютър и достъп до интернет. При необходимост се използват и допълнителни учебни зали с възможности за обучение с мултимедия и конферентни връзки.

ВМА разполага със зали, които могат да се използват от всички научни направления както следва: 1 компютърна зала с 10 работни места с инсталирани програми за самообучение; кинозалон – 500 места, аула – 200 места и 10-та зала – 150 места; 18 учебни зали с по 25 места и всички съвременни средства за презентирание. Материално-техническата база за обучение и изследователска дейност на докторантите е в съответствие със спецификата на докторската програма и съдържанието на критерий 3.1.1. от изискванията на НАОА.

По 6.1.2. В катедрата е създадена и се поддържа необходимата материална база, осигуряваща условия за учебна и изследователска дейност на докторантите. На разположение са и различни онагледяващи средства, подпомагащи учебната дейност.

В клиника „Функционална диагностика на нервната система“ е стационарирана апаратура за високотехнологични изследвания в неврологията, някои от които са уникални за страната – необходимо условие за разработване на актуална и дисертационна научна тематика в национален и световен мащаб. В края на 2022 г. са закупени електромиографски и електроенцефалографски апарати, осигуряващи най-съвременни възможности за провеждане на обучение и научноизследователска дейност. Апаратурата е достъпна за всички обучаващи се в докторска програма „Неврология“ и се използва в пълен обем в зависимост от спецификата на научната разработка.

По 6.1.3. Докторантите по научната специалност „Неврология“ на Катедра „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“ имат на разположение учебни пособия и специализирана литература. Налице е специализирана библиотека по неврология, която се актуализира ежегодно по линия на Световната федерация по неврология. Библиотеката на ВМА разполага с богат собствен фонд от над 30000 библиотечни единици български и чуждестранни медицински издания от последните години, набор от собствени учебни материали на магнитен носител, достъп до онлайн ресурси за обучение в световната неврологична мрежа и собствено разработени диагностично-терапевтични алгоритми. На обучаващите се предоставят научните публикации, монографии, сборници и учебници издавани с участието на членове от състава на катедрата.

Осигурен е достъп до бази данни PubMed/MEDLINE (US National Library of Medicine), EBSCO Host, Google Scholar, Research Gate и Directory of Open Access Journals (DOAJ). Библиотеката на ВМА членува в Българския информационен консорциум (БИК). Библиотечните дейности са автоматизирани. Работи се с електронен каталог книги и електронен каталог читателска картотека по софтуер на СофтЛиб. Читателските места в читалнята са с компютърни конфигурации и свободен достъп до online бази данни на EBSCO Information Services.

По 6.1.4. Докторантите във ВМА имат възможност да публикуват в списание „Военна медицина”, издание на ВМА и Научното дружество по военна медицина, което излиза с 4 книжки годишно и е индексирани в списъците на НАЦИД. Друга възможност за публикуване е списанието Balkan Military Medical Review, издание на Балканския военномедицински комитет, както и в списание „Невросонология и мозъчна хемодинамика“ – издание на Българската асоциация по невросонология и мозъчна хемодинамика. Докторантите имат възможност заедно с водещи специалисти в съответната област да публикуват резултати от научните си разработки в списания, реферирани в чужди бази данни.

Публикации на докторантите през акредитирания период, както следва:

- Статии в чуждестранни и международни списания – **2**;
- Резюмета от конгреси, в международни списания – **12**, в български – **8**;
- Статии в български списания и сборници – **32**.

Относителният дял на публикациите на докторантите в публикационната активност на обучаващото основно звено е **46.57%**. Данните покриват изискванията на НАОА.

Общият брой участия в научни форуми на докторантите по научна специалност неврология през акредитирания период е **20**.

Относителният дял на докторантите, участвали през последните 5 години в научни форуми спрямо общия брой на докторантите по научната специалност е **20/33 – 60,6%** (табл. 5) докторанти.

Констатации за изпълнение на критерий 6.1.:

Материално-техническата база е съвременна и достатъчна. Осигурено е специфично оборудване и информационна база, необходими за обучение на докторантите по „Неврология”. Докторантите имат достъп до съответни научни издания и бази данни. На докторантите се осигурява възможност за публикуване на резултатите от научните изследвания и участие в научни форуми.

Стандарт 7. Управление на информацията.

Критерий 7.1. Висшето училище или научната организация имат изградена организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите.

ВМА има изградена вътрешна информационна система (Форум), в която се публикува актуална информация, свързана с учебния процес на докторанти, специализанти и курсисти. Отделно информацията е публично достъпна и чрез уеб сайта на ВМА (www.vma.bg). Военномедицинска академия разполага и с Лаборатория по информационно осигуряване, която е тясно профилирана за изграждане на автоматизирани информационни системи, базиращи се на съвременна електронноизчислителна техника. Отдел „Учебна и научноизследователска дейност” към ВМА разполага с необходимата техника и се извършва предпечатна подготовка, разпечатване на документи, статии, доклади, постери и научни публикации на академичния състав и другите служители от Военномедицинската академия при участие в наши и международни научни форуми.

По 7.1.1. Във ВМА се събира и анализира информация за дейността на вътрешните структури за разработването и прилагането на политиката за осигуряване на качеството (включително външни заинтересовани страни), осъществяваните процедури за одобряване и обновяване на учебната документация на докторската програма, развитието и успеваемостта на докторантите, удовлетвореността на докторантите от качеството на обучение, учебните ресурси и наличната подкрепа за докторантите и кариерното развитие на завършилите докторанти се извършва с провеждане на редовни анкети сред докторантите и академичния състав. Анкетният лист за провежданите анкети е разгледан и приет от Академичния съвет на ВМА. Анкетите се провеждат и анализират от катедра „Военна медицина“ и се публикуват в списание „Военна медицина“.

По 7.1.2. Във ВМА периодично се обсъждат и анализират на заседание на Академичния съвет и се огласяват чрез публикуване в списание „Военна медицина“ резултатите, свързани с управлението на качеството на обучение и необходимостта от промяна. Изнесените данни за броя участия на докторантите в научни форуми и обективните дадености при които те се подготвят отговарят на изискванията на НАОА.

Констатации за изпълнение на критерий 7.1.:

Във ВМА има изградена система за управление на информацията относно качеството на обучение на докторантите. Информацията се разглежда на Академичния съвет и се оповестява публично в сп. „Военна медицина“.

Стандарт 8. Информация за обществеността.

Критерий 8.1. ВУ публикува информация за: приети документи и учебна документация на докторската програма; решения и резултати от одити, свързани с качеството на обучение на докторантите и на академичния състав; решения от академични и факултетни съвети; проведени университетски форуми с участието на докторанти.

По 8.1.1. ВМА осигурява процедури и практика за устойчиво публикуване на необходимата информация за възможностите и постиженията при изследванията в областта на докторската програма.

Основно място за публикуване на обществено достъпна информация е сайтът на ВМА. В него се публикува информация за докторските програми; работни и нормативни документи, отнасящи се за хода и процедурата на обучение. Чрез сайта на ВМА се дава обществена информацията за обявените, текущите и приключилите процедури за придобиване на ОНС „Доктор“. Там е достъпна и актуална информация за наредби, правилници, решения на Общо събрание, решения на Академичния съвет. В панела „Научноизследователска дейност“ – от падащото меню „Конкурси“, докторантите могат да се осведомят за текущите конкурси, а в падащото меню „Процедури“ за предстоящите и защитени дисертации във ВМА. Периодично се организират научни конференции, на които учени, докторанти и студенти представят свои разработки и резултати, като представените резултати след оформянето им в публикации, според изискванията и рецензирането им от специалисти се публикуват цялостно или в резюмиран вид в съответните специализирани списания и сборници.

Докторантите по неврология участват с презентации в конгресите на Българската асоциация по невросонология и мозъчна хемодинамика с международно участие, организирани в партньорство с ВМА.

По 8.1.2. Информацията относно възможностите за мобилност на докторантите се получава в Библиотеката на ВМА, където се намират **19-те договора за сътрудничество между ВМА и други лечебни заведения. Виж Критерий 2.1.5.**

По 8.1.3. На докторантите е дадена възможност при условие, че имат одобрен и включен в програмата на съответното научно мероприятие доклад или постер да го представят на съответното научно мероприятие в страната или чужбина, като разходите за пътни, дневни, квартирни пари и такса участие се поемат от ВМА. Изключително авторитетен форум, в който активно участие с доклади и постери участват докторантите на ВМА е ежегодният конгрес на Балканския военномедицински комитет /БВМК/, създаден по инициатива на Военномедицинска академия с участието на военномедицинските служби на Албания, България, Гърция, Румъния, Сърбия и Турция. Виж Критерий 4.1.3.

Констатации за изпълнение на критерий 8.1.:

ВМА предоставя публично системна информация за учебната документация и качеството на обучение по докторските програми, постиженията на докторантите, участието им в научни форуми, публикационната активност. Създава условия за участие на докторантите в широки, международни форуми и популяризиране на техните постижения.

Стандарт 9. Текущ мониторинг и периодичен преглед на програмите.

Критерий 9.1. Регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на докторските програми, съобразно еволюцията на научните знания, изследвания и технологии.

По 9.1.1. Докторските програми подлежат на постоянен контрол и мониторинг от страна на ръководителя на Катедрата – обучаващо звено и от научния ръководител на докторанта. Те се осъвременяват непрекъснато, според планираните и проведени проучвания, а промените се утвърждават с решения на Катедрения и на Академичния съвети.

Организацията на докторските програми изисква редовни отчети пред Катедрения съвет и Академичния съвет. Това позволява академичният състав на Катедра „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“ и ръководството на ВМА също да упражняват редовен мониторинг на работата на отделните докторанти и на докторските програми.

Предлаганата докторска програма по „Неврология“ има стройна и работеща организация на учебната и научноизследователската дейности, осигуряваща рамката на образователната и научна степен „Доктор“. Програмата позволява гъвкаво адаптиране на съдържанието на учебната и научноизследователската работа към конкретните задачи на научната тема и индивидуалните качества на докторанта. Това дава възможност на всеки докторант да избира допълнителни курсове на обучение (присъствени или дистанционни), които осигуряват знания и умения по конкретната научна тема на дисертацията, да участват в съвместни проекти с други ВУ или научни организации, да участват в програми за мобилност и международен обмен.

По 9.1.2. ВМА осигурява процедури и практики при планирането и изпълнението на дейностите по повишаване на ефективността на докторантските програми, не е представена конкретна информация.

Констатации за изпълнение на критерий 9.1.:

Във ВМА се осъществява редовен мониторинг и осъвременяване на докторските програми, съобразно актуалната научна информация. Провежданият системен вътрешен контрол допринася за повишаване на ефективността на обучението и изпълняване на целите на дисертациите по Неврология. Ръководството на Катедрата изпълнява политиката по качество на ВУ.

Стандарт 10. Циклично външно осигуряване на качеството.

Критерий 10.1. Висшето училище или научната организация осъществяват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на докторските програми.

Съгласно „Стандарти и насоки за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG)“, докторските програми са обект на периодично външно оценяване, което се базира на взаимодействието между двете институции и се основава на изготвения доклад-самооценка, доказателствения писмен материал и представения материал на срещите.

По 10.1.1. Цикличното външното осигуряване на качеството на докторантурите във ВМА се осъществява от специалисти в Медицинския университет „Проф. д-р П. Стоянов” – Варна. Всяка докторска програма е обект на следакредитационно наблюдение и контрол. ВМА ежегодно изготвя график на докторските програми, подлежащи на актуализация и акредитация. Изготвените самооценки по докторските програми се представят на заседание на Академичния съвет. Голяма част от докторските програми са претърпели промяна в резултат на препоръките от външни оценки. Изпълняват се решенията на Академичния съвет за отстраняване слабостите от предходните акредитации

Констатации за изпълнение на критерий 10.1.:

ВМА, специалностите и докторските програми във ВМА и катедра „Нервни болести, неврохирургия, психиатрия и психология“ преминават циклично през външно оценяване, което поддържа и подобрява качеството на обучението.

**Председател на ПКЗС:
(Проф. д-р Здравко Каменов, дмн)**